

Kvartetten

Språkrör för Finlands Svenska Manssångarförbund

Ledaren

Hösten har inom förbundet varit positivt arbetsintensiv med ett flertal projekt. Det viktigaste av dem onekligen inspelningen av manskörernas stamrepertoar, tillika mästarsångarreperatoaren, i fyrstämmig sång av kvartetterna The Inbetweeners (Brahe Djäkmar), The 4z (Muntra Musikanter) och 2by4men (Akademiska Sångföreningen). De första sångerna har nu lagts upp på förbundets hemsida www.manskor.fi och samtliga korister kan därmed börja öva sin egen stämma av nämnda repertoar.

Jag vill här rikta ett stort tack till de tre kvartetterna, men också ett minst lika stort tack till vår förbundsdirigent Henrik Wikström för initiativet till projektet samt det stora arbete som du lagt ned i förbindelse med studioinspelningarna och det tidskrävande efterarbetet med sångerna.

En person som i detta sammanhang inte heller får glömmas är den i kulisserna outtröttligt och oförtrutet arbetande Christian Lax. Chriss har sammanställt allt textmaterial och all information förbundet till inspelningen och han har också lagt ned enormt mycket arbete och tid på att säkerställa att alla upphovsrättsvillkor är tillgodosedda.

Trots att en hel del arbete ännu återstår innan samtliga sånger är tillgängliga på hemsidan tror jag att inspelningarna kommer att vara till nytta och glädje för mansköristerna för åtskilliga år framöver. Själv njuter jag av att också bara lyssna till sångerna, de klara och rena stämmorna – Manskörssång på absolut toppnivå!

Förberedelserna för Mästarmärkesveckoslutet i Helsingfors i Sällskapet MM:s övningslokal den 26-27 januari är i full gång. I skrivande stund har drygt ett tjugotal sångare anmält sig.

Jag kan redan nu berätta att vi anlitat tenoren Gunnar Lundberg från Kungliga Operan i Stockholm för att fungera som sångcoach på veckoslutet. Gunnar fungerade också som mycket omtyckt och högt uppskattad sångcoach på mästarsångarveckoslutet i Mariehamn 2017 och återkommer

alltså även nu denna gång i Helsingfors.

Liksom tidigare uppmanar jag er alla som någon gång tänkt anmäla sig till mästarmärkesprov att även om ni inte tror att ni denna gång vill försöka avlägga sångprov, åtminstone delta i mästarseckoslutets arrangemang. Man kan nämligen mycket väl också bara delta, utan att avlägga prov. Vi övar många av sångerna både i kör- som kvartettsammansättning och jag kan garantera att veckoslutet blir en oförglömlig upplevelse för dem som deltar.

Som nämnts i tidigare nummer av Kvartetten, hölls FSM-Forum för ordföranden och dirigenter i Lappfjärd, Kristinestad den 17-18 november. För egen del vill jag tacka forumdeltagarna samt våra värdar både på Lappfjärdens Folkhögskola och i Kristinestads Manskör för ett lärorikt, underhållande och glädjefyllt veckoslut. Blant annat presenterade Krister Norrgrann från Mariehamnskvartetten resultatet av en enkät som MK hade låtit göra efter mästarsångarveckoslutet i Mariehamn. Det mesta av feedbacken var positiv men det fanns också en del synpunkter på hur mästarseckoslutets program kunde utvecklas samt hur förhandsinformationen kunde förbättras. Vi på förbundet har tagit till oss av kritiken och synpunkterna och kommer att göra en del ändringar för att ytterligare förbättra informationen och att deltagarna skall komma välunderrättade till mästarseckoslutet framledes.

Lycka till med julkonserterna och sedan önskar jag er alla en god Jul och ett sångfyllt gott nytt år i firandet av 200 år av manskörssång i Finland.

Hasse Lillkull
förbundsordförande

Finländsk manskörssång **200** år

Ett år fyllt av konserter

Den Finländska manskörssångens 200 åriga historia uppmärksammas med bl.a två festkonserter: den ena i Åbo där den nulevande manskörsformen i Finland startade och den andra i Helsingfors. Under feståret 2019 väntas många konserter i jubileets tecken: Samtliga manskörer i landet kan anmäla sina konserter i den konsertkalender som finns på nätsidan MK200.fi. Jubileumsorganisationen hoppas speciellt på nya öppningar, initiativ och samarbete över distrikts- och språkgränserna.

De två festkonserterna ges båda två i maj månad. Den 7 maj uppträder följande körer i **Åbo konserthus** klockan 19.00:

- Mieskuoro Laulajat (1909), dirigent Paavo Hyökki
- Porin Mies-Laulu (1919), dirigent Guido Ausmaa
- Turun NMKY:n Mieskuoro Naskalit (1919), dirigent Tommi Saalas
- Wasa Sängargille (1930), dirigent Stefan Wikman
- Mariehamnskvartetten (1936), dirigent Pipsa Juslin,
- Brahe Djäknar (1937), dirigent Ulf Långbacka
- Mieskuoro Euga (2011), dirigent Visa Yrjölä

Den 14 maj uppträder följande körer i **Helsingfors Musikhus** klockan 19.00:

- Akademiska Sångföreningen (1838), dirigent Kari Turunen
- Sällskapet MM (1878), dirigent Henrik Wikström
- Ylioppilaskunnan Laulajat (1883), dirigent Pasi Hyökki
- Polyteknikkojen Kuoro (1900), dirigent Saara Aittakumpu
- Laulu-Miehet (1914), dirigent Matti Hyökki

- Kauppakorkeakoulun Ylioppilaskunnan Laulajat (1949), dirigent Visa Yrjölä
- Manifestum (2010), dirigent Jonas Rannila
- Suomen Mieskuoroliittos representationskór Liiton Miehet (2017), dirigent Paavo Hyökki

Båda konserterna avslutas med att körer gemensamt framför Vårt Land, Suomis sång samt Finlandia-hymnen tillsammans.

Biljetter till konserterna finns till salu på Ticketmaster.

Tilläggsinfo hittar du på jubileumsårets webbsida www.mk200.fi.

**Milstolpar i den Finländska
manskörssångens historia**

Del 2: De andra 100 åren

Aren 1920 – 50 var den finländska manskörssångens guldålder. Sibelius, Palmgren och Madetoja komponerade under denna tid en ansenlig mängd sånger för de finländska manskörerna.

Manskören Finlandia grundades 1939 för en månadsång resa till världsutställningen i New York. Som körens dirigenter fungerade Heikki Klemetti, Bengt Carlsson och L. Arvi P. Pöijärvi.

Genom provsång gallrade man fram en elitmanskör som bestod av 70 sångare. Staten deltog i finansierandet av resan med ett understöd på 300 000 mark ledsagade av president Kyösti Kallios ord: "er resa är hela landets sak".

Många manskörer grundades efter kriget, när soldater som tjänat vid fronten hittade en givande hobby i manskörssången. Den nationella repertoaren och krigsupplevelserna tjänade som en gemensam klangbotten.

Från och med 1950-talet utvecklades manskörssången snabbt som

konstform, när studentkörerna började beställa nya och mer krävande verk än tidigare av bland andra Einojuhani Rautavaara och Erik Bergman. Dessa, till stilen och tekniken, modernare verk delade manskörsfältet: en del körer utvecklades mycket snabbt på den nya musikens område och andra körer stannade kvar i den mera traditionella repertoaren.

I samband med den nya musiken uppstod också ett behov att förnya körens klangideal. Harald Andersén började eftersträva en kammarkörmässig klang i sitt arbete med de blandade köerna, och Matti Hyökki införde lite senare en ny, spänstigare och mångsidigare klang i manskörssången. Målet var att nå en lättare och noggrannare röst användning och i samband med det flyttades barytoner med en god falsett sångteknik till första tenoren.

Manskörssången upplevde därefter en betydande förändring. På 1970- och 80-talet började man också producera

ny "lättare" repertoar för manskörerna. Från Sverige togs modell av Orphei Drängars "Caprice"-konserter när Akademiska Sångföreningen började producera sina "A la Carte"-konserter. Körens traditionella värkonserter innehöll musik av Abba, tango och senare också sånger av bland andra Leevi and the Leavings.

Ny manskörsmusik komponeras nu förtiden av till exempel Mikko Heiniö, Jukka Linkola, Jaakko Mäntyjärvi, Lotta Wennäkoski och Cecilia Damström. De Finländska manskörerna har uppnått ära runt om i världen som förnyare av manskörsmusiken.

I dagens läge hör 27 aktiva körer till Finlands svenska manssångarförbund medan Suomen Mieskuoroliitto har över 100 medlemskör. Det är en stor gärning, efter en lång och mångfasetterad historia, som det är värt att vara stolt över och som åtminstone i förhållande till landets befolkning söker sitt like i världen.

Gör det mesta. Gilbert Appelgren sköter det mesta kring Stödet, men vill gärna se nya krafter ta över så småningom. ■ Foto: Robin Sjöstrand

Stödet behöver mera stöd

I 80 år har det funnits en understödsförening med syftet att upprätthålla manskörssången i Svenskfinland. De flesta manskörssångare känner kanske till föreningen Stödet genom den informationssida som med jämna mellanrum brukar publiceras i Kvartetten, men det är en förening med anor och historia.

Bara två år efter Finlands svenska manssångarförbunds grundande kom Stödet till 1938 i och med att man noterade ett behov av en understödsförening. Föreningen fungerade först i 40 år så gott som utan egen självständig ekonomi och som en del av FSM med gemensam styrelse.

Från och med 1978 har Stödet fungerat som en självständig förening med egen styrelse. Detta i stort mycket på initiativ och med stöd av en initial donation av dåvarande FSM-ordförande

Nils Westerholm. Han insåg att manskörssången kommer att behöva stöd också i framtiden och i dag står Stödet på en stabil ekonomisk grund och har hjälpt både förbundet och medlemmarna med betydande finansiering flera gånger om.

Men bristande intresse hotar föreningen och nu hoppas man att nya krafter ska kunna engagera sig.

– Medlemsantalet i Stödet är ständigt nedåtgående, säger Stödets ordförande Gilbert Appelgren och suckar.

Som mest har föreningen haft nästan 600 medlemmar, och i dag är antalet nere på 390.

Vill ändra ordförandes roll

När Appelgren tog över ordförandeskapet i föreningen år 2002 visste han inte att han skulle sitta kvar 16 år senare – och att han i princip skulle ha upprätthållit verksamheten på egen hand under de åren.

– Visst har jag en styrelse som hjälper till med beslut om understöd och liknande. Men det är jag som sköter

medlemsregistret, driver in medlemsavgifterna och sköter både bokföring och bokslut. Det är inte hållbart i längden och min förhoppning är att nya krafter kunde ta över – och att arbetsuppgifterna då kunde fördelas över hela styrelsen, säger han.

Appelgren säger att fortsättningen för honom själv är högst osäker.

– Jag vet inte hur länge jag orkar och jag börjar ju komma upp i åren. Men visst, om ingen annan dyker upp så får jag väl hålla ut tills jag stupar, säger han och skrattar.

Till en början betalade Stödet ut pengar endast till FSM, men sedan 2002 har man betalat ut pengar direkt till medlemskörens olika projekt. Trots det är det få som faktiskt känner till vad föreningen är och därmed uteblir också medlemmarna.

– Jag skulle gärna se att det nämns inom föreningarna när Stödet har gett understöd till ett projekt. På det sättet får föreningen synlighet och kan locka flera medlemmar.

Billigt stöd till manskörssången

Ett medlemskap kostar 10 euro per år, så det är inga våldsamma summor det handlar om, för den som vill stöda manskörssången i vårt land. Evtigt

Fakta: Stödet

- Stödet är en understödsförening för den fyrstämmiga manskörssången i Svenskfinland.
- I år firar föreningen 80-årsjubileum.
- Stödet har tillgångar på runt 250 000 euro och en del av avkastningen betalas ut som understöd – resten återinvesteras på lång sikt för understödsändamål.
- Medlemskörer inom FSM kan söka understöd när som helst med en fritt formulerad ansökan – men målet för understödet måste främja manskörssången i Svenskfinland.
- Medlemskap i Stödet kostar 10 euro per år. Evtigt medlemskap ligger på 150 euro.

medlemskap kostar 150 euro.

– Nu skulle vi behöva folk ute i körerna som brinner för det här. Ambassadörer som kan locka medlemmar, säger han och nämner Karl-Johan Åkerfelt från Mariehamns Kvartetten som ett gott exempel.

– Efter att han berättat om Stödet inom MK, fick han ihop 21 medlemmar

– det är fantastiskt bra jobbat, säger Appelgren.

För att Stödet med sin 80-åriga historia nu inte ska bli en förening lagd i träda behövs alltså engagemang. Och det vore verkligt synd om en ekonomiskt stabil understödsförening blev lagd på hyllan på grund av bristande intresse.

Robin Sjöstrand

Kvartetten fick nytt hem i inbunden form

Kvartetten har varit en del av FSM sedan år 1954. Formen har varierat mellan ett fullstort magasin och dagens åtta sidor i Resonans, men fyra gånger per år har den likväl funnit sig fram till FSM:s körsångare och berättat om vad som är på gång inom förbundet och inom manskörssången i stort.

Nu har tidningens samtliga nummer – utom ett – bundits in och finns numera i arkivet i Gamlas.

– Den här halvbefängda idén uppstod egentligen under en fest då jag och Trygve Gestrin plötsligt kom

Inbunden. Kvartetten har utkommit sedan 1954, men har först nu fått en värdig inramning och de 50 första åren finns nu inbundna i FSM:s arkiv. ■ Foto: Trygve Gestrin

fram till att Kvartetten borde bindas in, säger Gilbert Appelgren och skrattar.

De flesta exemplaren av tidskriftens utgåvor under 50 år fanns i FSM:s arkiv i Gamlas i Helsingfors. Men när Dani Engblom, sångare i ÅSMA, under en städning hittade en massa gamla nummer av tidningen hos sig och donerade dem till FSM, så blev samlingen näst

intill komplett. Då var det bara att göra slag i saken och med ekonomiskt stöd av Stödet bands Kvartetten in.

– Att vi saknar ett nummer är förstås lite synd, säger Appelgren.

Det saknade numret är nummer 4 från år 1965. Om någon har det numret liggande i sina gömmor får de mer än gärna ta kontakt med FSM.

Robin Sjöstrand

Ljudexpert. Kalle Teir framför datorn och mixerbordet förevisar ljudets hemligheter för det samladet forumet. ■ Foto: Chrissi Lax

Ljudet i fokus på FSM-forum

FSM anordnade för fjärde gången sitt diskussionsforum riktat till medlemkörernas ordförande och dirigenter samt FSM:s administration. Denna gång skedde detta i Lappfjärd, samtidigt som Kristinestads manskör firade sitt 90-årsjubileum. Samtliga forumdeltagare åhörde den trevliga konserten och deltog i den fartfyllda jubileumsmiddagen efteråt.

Själva forumet var inrymt i folkhögskolan Axxell i Lappfjärd, där alla faciliteter finns – inklusive catering och inkvartering. Arrangemangen genomfördes med lätthet i positivt samarbete med Casper Sahlström och till hovsamma kostnader.

Denna gång deltog endast ett tjugotal, vilket tyvärr var något mindre än tidigare. Men de närvarande uppskattade både de aktuella diskussionerna samt speciellt Kalle Teirs excellenta presentation av ljudets innersta väsen.

Han visade hur övertonerna kommer till, hur de påverkar klangen i ackorden och om orsaken till att sounden antingen klingar rent eller blir fadda.

Teir förklarade också hur olika instrument beter sig med övertoner och hur akustiken förstärker eller tar död på sounden.

Till sitt förfogande har skolan en musikstudio av världsklass, vilken imponerande stort på de närvarande. Man var överens om att alla sångare borde ha förståelse för ljudet som

fenomen och de fysiska lagar det följer. Ett stort tack till Kalle.

I övrigt diskuterades Sångartinget i Vasa. Primus motor Mathias Smeds redogjorde för den feedback WSG fått efter tinget.

Mycket var utmärkt, men det förekom också åsikter bland deltagarna om sådant som kunde ha gjorts något annorlunda. På hela taget upplevdes Sångartinget i Vasa som en mycket givande och intressant upplevelse, som avvek från det tidigare standardkonceptet där alla körer sjunger separat.

De omfattande arrangemangen fick gott betyg och vi vill ge en eloge till WSG för en fördomsfri lösning och en gedigen insats.

Nästa Sångarting blir i Mariehamn 2020, där cirkeln sluter sig. Det var på Mariehamn Kvartettens initiativ, som det första tinget i modern tappning kom till.

Krister Norrgrann refererade preliminära tankar kring hur nästa ting skall läggas upp. Planerna har ännu inte utkristalliserats, men är på god väg.

Han presenterade också resultaten av en enkät om Mästarsångarveckoslutet i Mariehamn i januari. Frågorna gällde till exempel

övningar, föreläsningar, provsången, lokaliteter, förplägnad och annat, som relaterade sig till arrangemangen.

Det framgick att sångarnas svar på en skala 1-6, där 6 är bäst generellt fördelade sig på 4-6 och ofta 5-6, vilket är ett gott betyg för arrangemangen som helhet.

Chrissi Lax

Mästarsångarmärkessångerna finns nu på band

FSM har på förbundsdirigent Henrik Wikströms initiativ samt med ett betydande ekonomiskt bidrag av Stödet rf under hösten gjort en omfattande insats, i form av en studioinspelning av samtliga sånger i vår mästarsångarreperioar. Ändamålet är att ge alla sångare inom FSM ett hjälpmedel för inläring av sångerna i förbundets stamreperioar. Sångerna har sjungits in av kvartetterna 2by4men från Akademiska Sångföreningen, The Inbetweeners från Brahe Djäknar och The 4z från MM.

Mästarsångarreperioaren, som förnyades år 2014, representerar en del av den finlandssvenska manssångens sångskatt. Inspelningarna har således inte gjorts enbart för att hjälpa sångarna att få

Mästarsångarmärket, utan också för att sångerna skall leva vidare och sjungas aktivt. Sångerna utgör en viktig del av vår gemensamma repertoar som sjungs när FSM:s körer träffas.

Nu har alla sångare möjlighet att på egen hand öva och sjunga sin egen stämman, i enkel kvartett, i kör eller annan konstellation, via FSM:s hemsida www.manskor.fi.

Närmare information och

Inbandade. BD-kvartetten The Inbetweeners är en av tre kvartetter som sjungit in sångerna på band.

anvisningar har, när detta läses, distribuerats till körerna och vidare till alla sångare. Övningsfilerna och motsvarande anvisningar finns också samlade på hemsidans Mästarsångarsida.

De närvarande var förbluffade över den kristallklara kvartettsången i inspelningen, där den aktuella stämman hördes starkare på den ena högtalaren, medan de övriga stämmorna hördes på den andra. Den, som övar kan balansera mellan högtalarna och t.ex. helt ta bort sin egen stämman för att kolla sin egen sång, medan man samtidigt hör de andra stämmorna.

Alla var överens om att detta är ett fantastiskt hjälpmedel, som kommer att vara till nytta för otaliga sångare, som vill bättra på sin egen sång både för kvartettsång eller helt enkelt lära sig sjunga dessa manssångspårlor bättre till sitt eget och andras nöje.

De närvarande hade ett mycket givande veckoslut och tyckte att många fler kunde ha fått ta del av den värdefulla informationen och de gedigna presentationerna.

Chrissi Lax

www.manskor.fi

Ekenäs Manskör gästade körfestival i Prag

I den gamla staden Prag ordnas årligen några sångfestivaler. Ekenäs Manskör valde att delta i den som gick av stapeln 8–11 november. Många körer brukar delta, men denna gång var det bara en annan kör, Männerchor Keramik Laufen från Schweiz, som deltog.

Till vår lycka var det en manskör så vi behövde inte finslipa de tre sångerna i blandad kör som vi i god tid hade fått noter till. De deltagande körerna har ett gemensamt uppträdande vid dessa festivaler. Via e-posten hittade vi två gemensamma sånger som schweizarna och vi inövade i all hast.

Vi fick sjunga en dryg halvtimmes repertoar i två olika medeltida kyrkor. Speciellt Guds lov i naturen klingade mäktigt under vicedirigent Soli Kronströms ledning med körledaren Hans Mecklin vid pianot. Dessutom sjöng vi ute på gator och torg.

Fredagskvällen ägnade sig kören åt kryssning på Vltava-floden med middag och sitssånger. Lördagskvällen var vikt för middag på restaurang med folkmusik och -dans. Några sitssånger rymdes in mellan de proffsiga musikernas nummer. Tydligt klingade

Uppställda. Ekenäs Manskör samlad strax före sin sångavdelning i St. Nicholas Church invid torget i Gamla stan.

våra sitssånger bra eftersom den övriga publiken gav oss rungande applåder.

Vår kompetenta stadsguide presenterade stadens historia för oss på svenska, vilket i hög grad bidrog till vår upplevelse. Under den lediga tiden ägnade sig några åt att åka med spår-vagnen upp till höjden på andra sidan floden. Där besågs Pragborgen och stadens största kyrka – Vituskatedralen. Andra promenerade kring i den vackra stadsdelen Stare Mesto (Gamla

stan). Några hann också besöka två av Prags många jazzklubbar.

För kören var detta en anmärkningsvärd händelse, som krävde ett knappt års planering. Sångarnas aktiva deltagande i övningar under hösten visar vilken betydelse en dylik turné har som vitamininjektion i verksamheten. Vårt stora tack går till körens arrangörer, i synnerhet Nils Lindroos och Hans Mecklin.

Magnus Lindström

Paulusframgång för Manifestum

Manifestum framförde Felix Mendelssohns Paulus-oratorium tillsammans med Somnium Ensemble, damkorister från bland annat Musikhusets kör och Helsingfors filharmoniska kör inför allhelgonahelgen i Kyrksläotts kyrka och i Johanneskyrkan i Helsingfors.

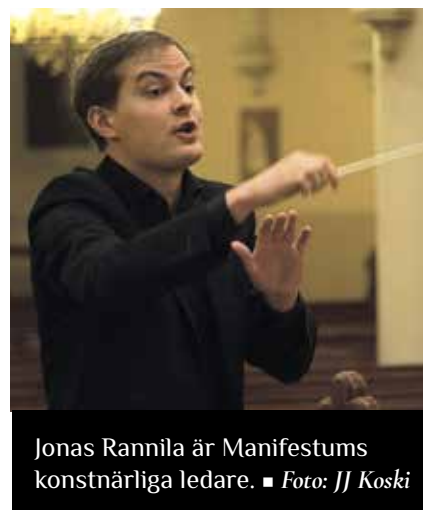
Konserterna med Kyrkslätt kammarorkester och de 84 koristerna samt solisterna Hedvig Paulig, Monica Groop, Mati Turi och Heikki Kilpeläinen blev en stor musikalisk framgång.

HBL:s recensent Mats Liljeroos lovordade framförandet under rubriken "Slagkraftig musikalisk tolkning

av Paulus öde" med att inledningsvis konstatera: "Vad händer när man kombinerar manskören Manifestum med blandade kören Somnium Ensemble? Jo, man får en verklig superkör, som med sin blotta volym får nackhåren att resa sig, men som därtill förmår prestera utsökt läckra och bärande pianissimon."

Konserten på allhelgona-kvällen i Johanneskyrkan hölls för tredje året i rad och är därmed redan nästan traditionell.

– Att genomföra dylika projekt årligen är administrativt synnerligen krävande, säger Manifestums ordförande Jan Salvén och tillägger att det

Jonas Rannila är Manifestums konstnärliga ledare. ■ Foto: JJ Koski

förstås samtidigt är synnerligen givande för koristerna att få vara med om musikaliska upplevelser av detta slag och därmed är det värt besväret.